

**ZAGROŻENIA
UKŁADU
MIĘŚNIOWO-
-SZKIELETOWEGO
W ŚRODOWISKU
PRACY**

**ZESTAWIENIE
POLSKOJĘZYCZNYCH
ŹRÓDEŁ INFORMACJI**

Zagrożenia układu mięśniowo-szkieletowego w środowisku pracy

Zestawienie polskojęzycznych źródeł informacji

Zestawienie obejmuje wybrane polskojęzyczne zasoby informacyjne czasopism krajowych, dotyczące zagrożeń układu mięśniowo-szkieletowego w środowisku pracy. W trakcie przeglądu uwzględniono wybrane czasopisma z lat 2020-2018, dostępne w Czytelni CIOP-PIB, a także w coraz większym stopniu online.

W bibliografii uwzględniono następujące tytuły: *Aktualności BHP; Atest – Ochrona Pracy; Autobusy – Technika, Eksploatacja, Systemy Transportowe; Bezpieczeństwo Pracy. Nauka i Praktyka; Health Promotion & Physical Activity; Lekarz Medycyny Pracy; MM Magazyn Przemysłowy; Medycyna Pracy; Niepełnosprawność i Rehabilitacja; Ortopedia, Traumatologia, Rehabilitacja; Praca i Zdrowie; Prewencja i Rehabilitacja; Promotor BHP; Przyjaciół przy Pracy; Zeszyty Naukowe. Organizacja i Zarządzanie (Politechnika Łódzka); Zeszyty Naukowe Małopolskiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Tarnowie; Zeszyty Naukowe Politechniki Poznańskiej. Organizacja i Zarządzanie; Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Zarządzania Ochroną Pracy w Katowicach.*

Do zestawienia dołączono także wybrane akty prawne i dyrektywy oraz pozycje (zarówno wydawnictwa ciągłe, jak i zwarte) z lat wcześniejszych, dotyczące identyfikacji i klasyfikacji zagrożeń układu mięśniowo-szkieletowego w miejscu pracy oraz ochrony przed tymi zagrożeniami.

2020

1. Bortkiewicz A., Szykowska A., Siedlecka J., Makowiec-Dąbrowska T., Gadzicka E.: Wybrane choroby przewlekłe i ich czynniki ryzyka u nauczycieli. *Medycyna Pracy* 2020, vol. 71(2), s. 221-231.
2. Jach K.: Dolegliwości w biurze przyszłości. *Bezpieczeństwo Pracy. Nauka i Praktyka* 2020, nr 2, s. 6-7.
3. Józwiak Z.: REBA – kolejne narzędzie do oceny obciążenia układu ruchu. *Atest – Ochrona Pracy* 2020, nr 3, s. 38-42.
4. Majchrzak G.: Egzoszkielet na pomoc pracownikom. *MM Magazyn Przemysłowy* 2020, nr 5, s. 48-49.
5. Majchrzak M.: Zespół cieśni nadgarstka. Kiedy nie będzie chorobą zawodową. *Aktualności BHP* 2020, nr 161, s. 12-13.
6. Majchrzak M.: Stwierdzenie przewlekłego zapalenia okołostawowego barku u kierowcy samochodu ciężarowego. *Lekarz Medycyny Pracy* 2020, nr 1, s. 4-6.
7. Majchrzak M.: Stwierdzenie zmęczeniowego złamania kości u emerytowanej kasjerki. *Lekarz Medycyny Pracy* 2020, nr 1, s. 6-8.
8. Majchrzak M.: Czy sąd uznał zespół cieśni nadgarstka u kucharki za chorobę zawodową? *Lekarz Medycyny Pracy* 2020, nr 3, s. 12-14.
9. Majchrzak M.: Czy zespół cieśni nadgarstka u pracownicy zatrudnionej jako sprzątaczką to choroba zawodowa? *Lekarz Medycyny Pracy* 2020, nr 6, s. 10-12.
10. Matysiak A., Trybulec B., Wójcik R.: Występowanie dolegliwości ze strony narządu ruchu u policjantów pełniących służbę na motocyklach. *Medycyna Pracy* 2020, vol. 71(2), s. 177-186.

2019

11. Grześkowiak M., Pawik Ł., Schabowska A., Fink-Lwów F., Pawik M.: Schorzenia narządu ruchu czynnych zawodowo pielęgniarek. Wyniki badań własnych. *Bezpieczeństwo Pracy. Nauka i Praktyka* 2019, nr 7, s. 16-20.
12. Jakubowski J.: Egzoszkielet. *Lekarz Medycyny Pracy* 2019, nr 10, s. 7-11.
13. Józwiak Z.: RULA – wygodne narzędzie do oceny obciążenia układu ruchu. *Atest – Ochrona Pracy* 2019, nr 1, s. 26.
14. Józwiak Z., Makowiec-Dąbrowska T., Gadzicka E., Siedlecka J., Szykowska A., Kosobudzki M., Viebig P., Bortkiewicz A.: Zastosowanie metody ROSA do oceny obciążenia układu mięśniowo-szkieletowego na komputerowych stanowiskach pracy. *Medycyna Pracy* 2019, vol. 70(6), s. 675-699.
15. Józwiak Z.W.: Ergonomia prac biurowych. *Promotor BHP* 2019, nr 5, s. 52-57.
16. Kiełbasa P., Drózd T., Tomasiak M., Lis S., Romańczyk S.: Ocena obciążenia układu posturalnego pracownika w czasie mycia samochodu osobowego na myjni bezobsługowej. *Autobusy – Technika, Eksploatacja, Systemy Transportowe* 2019, nr 20(6), s. 185-191.
17. Lewandowski J., Markowska-Dyner A., Niciejewska M.: Motywacja do bezpiecznej pracy w gabinetach stomatologicznych. *Zeszyty Naukowe. Organizacja i Zarządzanie (Politechnika Łódzka)* 2019, z. 73, s. 91-100.
18. Majchrzak M.: Zaburzenia hormonalne i ZZA a pozazawodowa etiologia zespołu cieśni nadgarstka. *Lekarz Medycyny Pracy* 2019, nr 4, s. 3-7.
19. Majchrzak M.: Rozpoznanie zapalenia nadkłykcia kości ramiennej u nauczyciela muzyki. *Lekarz Medycyny Pracy* 2019, nr 8, s. 4-6.
20. Majchrzak M.: Zespół cieśni nadgarstka. Domniemanie istnienia choroby zawodowej. *Lekarz Medycyny Pracy* 2019, nr 8, s. 7-9.
21. Majchrzak M.: Zespół cieśni w obrębie nadgarstka u konserwatora sieci wodociągowo-kanalizacyjnej. *Lekarz Medycyny Pracy* 2019, nr 9, s. 9-13.

22. Malińska M.: Dolegliwości układu mięśniowo-szkieletowego u operatorów komputerowych. *Medycyna Pracy* 2019, nr 70(4), s. 511-521.
23. Przysada G., Kilian J., Wiśniowska-Szurlej A., Sozański B., Piwoński P., Drużbicki M., Wilmowska-Pietruszyńska A., Ćwirlej-Sozańska A.: Ocena zdolności do podejmowania pracy po zakończeniu rehabilitacji w ramach prewencji rentowej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych u osób z chorobami przewlekłymi narządu ruchu. *Medycyna Pracy* 2019, nr 70(4), s. 459-473.
24. Sierakowska M., Doroszkiewicz H., Kondzior D., Klimaszewska K., Jemieljańczuk Z., Dolińska C.: Prewencja dysfunkcji ze strony układu mięśniowo-szkieletowego na przykładzie realizacji programu profilaktyki zespołów bólowych kręgosłupa u personelu pielęgniarskiego. *Medycyna Pracy* 2019, vol. 70(2), s. 189-199.
25. Szczechowicz J., Kania M.: Dolegliwości bólowe kręgosłupa i kończyn górnych u kontrabasistów. *Health Promotion & Physical Activity* 2019, nr 4(9), s. 27-39.
26. Szkudlarek M., Berendes K.: Egzoszkielety w branży motoryzacyjnej. *Zeszyty Naukowe Politechniki Poznańskiej. Organizacja i Zarządzanie* 2019, nr 79, s. 193-207.
27. Świątkowska B.: Ryzyko związane z pracą i możliwe działania profilaktyczne w sektorze opieki zdrowotnej i pomocy społecznej. *Prewencja i Rehabilitacja* 2019, nr 3/4, s. 40-47.

2018

28. Czy zespół cieśni nadgarstka należy zakwalifikować jako wypadek czy chorobę zawodową. *Aktualności BHP* 2018, nr 131, s. 14.
29. Ćwirzeń W., Wagner L.: Ocena położenia przedramion i nadgarstków w trakcie wykonywania czynności zawodowych przez higienistkę stomatologiczną. *Bezpieczeństwo Pracy. Nauka i Praktyka* 2018, nr 11, s. 20-22.
30. Dobrzyński A.: Cieśń nadgarstka. *Przyjaciel przy Pracy* 2018, nr 9, s. 33-34.

31. Flaszka-Bałażyńska M.: Kiedy zespół cieśni nadgarstka zostanie uznany za chorobę zawodową? *Przyjaciel przy Pracy* 2018, nr 3, s. 24-25.
32. Foszcz M., Bac A.: Ocena znajomości zasad ergonomii i ich zastosowania wśród pracowników biurowych w korporacjach. *Health Promotion & Physical Activity* 2018, nr 2(3), s. 20-25.
33. Jacukowicz A., Wężyk A.: Dolegliwości mięśniowo-szkieletowe, słuchowe i skórne związane z grą na instrumencie. *Medycyna Pracy* 2018, vol. 69(4), s. 383-394.
34. Józwiak Z.: Wspornik nadgarstków. *Atest – Ochrona Pracy* 2018, nr 10, s. 44-47.
35. Łastowiecka-Moras E.: Zagrożenia dla zdrowia w pracy sprzedawcy w handlu detalicznym. *Bezpieczeństwo Pracy. Nauka i Praktyka* 2018, nr 2, s. 16-19.
36. Majchrzak M.: Warunek uznania choroby narządu ruchu za chorobę zawodową. *Lekarz Medycyny Pracy* 2018, nr 5, s. 3-5.
37. Majchrzak M.: Stwierdzenie przewlekłego zapalenia ścięgna i jego pochewki u pracownika biurowego. *Lekarz Medycyny Pracy* 2018, nr 10, s. 7-9.
38. Majchrzak M.: Stwierdzenie zespołu rowka nerwu łokciowego u pracownika budowlanego. *Lekarz Medycyny Pracy* 2018, nr 10, s. 9-12.
39. Majchrzak M.: Zespół cieśni nadgarstka u pracownicy biurowej. *Lekarz Medycyny Pracy* 2018, nr 11, s. 5-7.
40. Majchrzak M.: Zespół żebra szyjnego a rozpoznanie u pracownika choroby zawodowej. *Lekarz Medycyny Pracy* 2018, nr 11, s. 7-9.
41. Nowotny-Czupryna O., Czupryna K., Skucha-Nowak M., Szymańska J.: Ustawienie kręgosłupa podczas pracy w pozycji siedzącej a dolegliwości bólowe u stomatologów i asystentek medycznych. *Medycyna Pracy* 2018, vol. 69(5), s. 509-522.
42. Zwierzchowska A., Tuz J.: Ocena wpływu krzywizn kręgosłupa w płaszczyźnie strzałkowej na dolegliwości mięśniowo-szkieletowe u młodych osób. *Medycyna Pracy* 2018, vol. 69(1), s. 29-36.

-2017

- Bartuzi P.: Obciążenie i dolegliwości układu mięśniowo-szkieletowego, a poziom wiedzy pracowników o ergonomii stanowiska komputerowego. *Bezpieczeństwo Pracy. Nauka i Praktyka* 2010, nr 2, s. 21-23.
43. Bartuzi P.: Ocena obciążenia mięśniowo-szkieletowego w aspekcie wieku pracownika. *Bezpieczeństwo Pracy. Nauka i Praktyka* 2012, nr 6, s. 12-15.
44. Bartuzi P., Roman-Liu D.: Ocena obciążenia i zmęczenia układu mięśniowo-szkieletowego z zastosowaniem elektromiografii. *Bezpieczeństwo Pracy. Nauka i Praktyka* 2007, nr 4, s. 7-10.
45. Bortkiewicz A., Makowiec-Dąbrowska T., Koszada-Włodarczyk W., Józwiak Z.: Obciążenie pracą i związane z tym dolegliwości pracowników super- i hipermarketów. *Praca i Zdrowie* 2011, nr 11, s. 34-40.
46. Bugajska J.: Profilaktyka dolegliwości mięśniowo-szkieletowych w kontekście psychospołecznych aspektów pracy. *Bezpieczeństwo Pracy. Nauka i Praktyka* 2011, nr 4, s. 12-15.
47. Bugajska J., Łastowiecka E.: Zespoły przeciążeniowe kończyn górnych podczas pracy powtarzalnej na przykładzie pakowaczek. *Bezpieczeństwo Pracy. Nauka i Praktyka* 2002, nr 12, s. 4-8.
48. Cabak A., Kotynia P., Banasiński M., Obmiński Z., Tomaszewski W.: Koncepcja masażu na krześle w miejscu pracy jako profilaktyka przeciążeń i dolegliwości bólowych narządu ruchu. *Ortopedia, Traumatologia, Rehabilitacja* 2016, nr 3, s. 279-288.
49. Dyrektywa Rady z dnia 29 maja 1990 r. w sprawie minimalnych wymagań w dziedzinie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia przy pracy z urządzeniami wyposażonymi w monitory ekranowe nr 90/270/EWG. W: Dyrektywy Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej dotyczące ochrony pracy. Warszawa: CIOP, 1992.
50. Dyrektywa Rady z dnia 29 maja 1990 r. w sprawie minimalnych wymagań dotyczących ochrony zdrowia i bezpieczeństwa podczas ręcznego przemieszczania ciężarów w przypadku możliwości wystąpienia zagrożenia,

zwłaszcza urazów kręgosłupa pracowników nr 90/269/EWG. W: Dyrektywy Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej dotyczące ochrony pracy. Warszawa: CIOP, 1992.

51. Dyrektywa Rady z dnia 12 czerwca 1989 r. w sprawie wprowadzenia środków w celu poprawy bezpieczeństwa i zdrowia pracowników w miejscu pracy nr 89/391/EWG. W: Dyrektywy Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej dotyczące ochrony pracy. Warszawa: CIOP, 1992.
52. Grabarczyk Z.J., Bugajska J.: Lipoatrofia półkolista – nowa dolegliwość biurowa? *Bezpieczeństwo Pracy. Nauka i Praktyka* 2005, nr 9, s. 20-22.
53. Józwiak Z.: Metody ergonomicznej oceny obciążenia układu mięśniowo-szkieletowego. Cz. 1. *Praca i Zdrowie* 2013, nr 5, s. 33-34.
54. Józwiak Z.: Metody oceny obciążenia układu mięśniowo-szkieletowego. Cz. 2. *Praca i Zdrowie* 2013, nr 6, s. 25-27.
55. Józwiak Z.: Metody oceny obciążenia układu mięśniowo-szkieletowego. Cz. 3. *Praca i Zdrowie* 2013, nr 7/8, s. 32-35.
56. Józwiak Z.: Czy kręgosłup to słaby punkt? *Atest – Ochrona Pracy* 2017, nr 4, s. 43-47.
57. Józwiak Z.: Siedź, stój, zmieniaj pozycję przy pracy. *Atest – Ochrona Pracy* 2017, nr 6, s. 42-45.
58. Kamińska J.: Jak prawidłowo siedzieć. *Bezpieczeństwo Pracy. Nauka i Praktyka* 2005, nr 5, s. 26-28.
59. Kamińska J., Roman-Liu D., Tokarski T.: Projektowanie czynności na stanowiskach pracy metodą ErgoMES. *Bezpieczeństwo Pracy. Nauka i Praktyka* 1999, nr 1, s. 4-7.
60. Kamińska J., Roman-Liu D.: Dolegliwości kręgosłupa przyczyny i sposoby ochrony. *Bezpieczeństwo Pracy. Nauka i Praktyka* 2000, nr 4, s. 16-19.
61. Kamińska J., Tokarski T.: Metoda oceny pozycji przy pracy z wykorzystaniem rejestracji goniometrycznej. *Bezpieczeństwo Pracy. Nauka i Praktyka* 2000, nr 12, s. 20-23.

62. Kowalska M., Bugajska J.: Problemy zdrowotne osób pracujących z komputerem. *Medycyna Pracy* 2009, nr 60(4), s. 321-325.
63. Kulczycka K., Puzio E., Stychno E., Bemben M., Strach K., Owoc A.: Czynniki warunkujące powstanie dolegliwości mięśniowo-szkieletowych w grupie ratowników medycznych. *Niepełnosprawność i Rehabilitacja* 2015, nr 4, s. 164-170.
64. Kwarecki K., Roman-Liu D., Zużewicz K.: Czynniki ludzkie w bezpieczeństwie pracy. Zmęczenie układu mięśniowo-szkieletowego – stary problem cywilizacyjny... *Bezpieczeństwo Pracy. Nauka i Praktyka* 2000, nr 9, s. 28-29.
65. Lasota A.M.: Obciążenie układu mięśniowo-szkieletowego operatorów w procesie produkcji części samochodowych. *Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Zarządzania Ochroną Pracy w Katowicach* 2014, nr 1, s. 41-52.
66. Lewańska M., Walusiak-Skorupa J.: Czynniki etiologiczne zespołu cieśni nadgarstka u osób zawodowo wykonujących monotypowe ruchy w nadgarstku. *Medycyna Pracy* 2014, nr 2, s. 261-270.
67. Lewańska M., Wągrowaska-Koski E., Walusiak-Skorupa J.: Analiza czynników etiologicznych zespołu cieśni nadgarstka w populacji osób pracujących zawodowo z użyciem komputera. *Medycyna Pracy* 2013, nr 1, s. 37-45.
68. Łach P., Roman-Liu D.: Ograniczanie obciążenia mięśniowego wynikającego z pracy powtarzalnej. *Bezpieczeństwo Pracy. Nauka i Praktyka* 2017, nr 4, s. 8-11.
69. Łach P., Roman-Liu D.: Ocena ryzyka na stanowisku pracy powtarzalnej z zastosowaniem metody OCRA. *Bezpieczeństwo Pracy. Nauka i Praktyka* 2017, nr 7, s. 16-20.
70. Malińska M.: Profilaktyka dolegliwości mięśniowo-szkieletowych związanych z wykonywaną pracą – przykłady ćwiczeń fizycznych. Cz. 1. *Bezpieczeństwo Pracy. Nauka i Praktyka* 2014, nr 3, s. 25-29.
71. Malińska M., Bugajska J.: Dolegliwości układu mięśniowo-szkieletowego u pracowników zatrudnionych w budownictwie. *Bezpieczeństwo Pracy. Nauka i Praktyka* 2016, nr 8, s. 8-11.

72. Malińska M., Smirnow M.: Profilaktyka dolegliwości mięśniowo-szkieletowych związanych z wykonywaną pracą – przykłady ćwiczeń fizycznych. Cz. 2. *Bezpieczeństwo Pracy. Nauka i Praktyka* 2014, nr 5, s. 7-11.
73. Mikołajewska E.: Urazy mięśniowo-szkieletowe związane z pracą u fizjoterapeutów. *Medycyna Pracy* 2013, vol. 64(5), s. 681-687.
74. Mynarski W., Grabara M., Nawrocka A., Niestrój-Jaworska M., Wołkowycka B., Cholewa J.: Rekreacyjna aktywność fizyczna i dolegliwości mięśniowo-szkieletowe pielęgniarek. *Medycyna Pracy* 2014, vol. 65(2), s. 181-188.
75. Namysł A.: Młody pracownik – bezpieczny start pod skrzydłami pracodawcy. *Bezpieczeństwo Pracy. Nauka i Praktyka* 2011, nr 10, s. 22-25.
76. Pawlak H., Buczaj A., Pecyna A., Konowalek M.: Świadomość ergonomiczna pracowników biurowych i ich pracodawców. *Zeszyty Naukowe Małopolskiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Tarnowie* 2016, nr 3, s. 141-148.
77. Roman-Liu D.: Obciążenie układu mięśniowo-szkieletowego na stanowisku pracy. *Bezpieczeństwo Pracy. Nauka i Praktyka* 1996, nr 11, s. 2-5.
78. Roman-Liu D.: Ocena obciążenia układu mięśniowo-szkieletowego pracą fizyczną z wykorzystaniem programu komputerowego LIMB. *Bezpieczeństwo Pracy. Nauka i Praktyka* 2005, nr 5, s. 20-24.
79. Roman-Liu D.: OCRA – metoda oceny ryzyka związanego z pracą powtarzalną. *Bezpieczeństwo Pracy. Nauka i Praktyka* 2007, nr 7/8, s. 28-31.
80. Roman-Liu D.: Narażenie na powstawanie dolegliwości mięśniowo-szkieletowych w krajach Unii Europejskiej. *Bezpieczeństwo Pracy. Nauka i Praktyka* 2008, nr 11, s. 16-20.
81. Roman-Liu D.: Ocena ryzyka rozwoju dolegliwości mięśniowo-szkieletowych z zastosowaniem metody REBA. *Bezpieczeństwo Pracy. Nauka i Praktyka* 2009, nr 11, s. 12-15.
82. Roman-Liu D.: Ocena obciążenia statycznego z zastosowaniem metody OWAS. *Bezpieczeństwo Pracy. Nauka i Praktyka* 2010, nr 7/8, s. 28-31.

83. Roman-Liu D.: Zapobieganie rozwojowi dolegliwości mięśniowo-szkieletowych w populacji pracowników starszych. *Bezpieczeństwo Pracy. Nauka i Praktyka* 2015, nr 4, s. 18-21.
84. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 marca 2000 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy przy ręcznych pracach transportowych (Dz.U. z 2000 r. Nr 26, poz. 313).
85. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 1996 r. w sprawie wykazu prac wzbronionych kobietom (Dz.U. z 1996 r. Nr 114, poz. 545).
86. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 1 grudnia 1998 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy na stanowiskach wyposażonych w monitory ekranowe (Dz.U. z 1998 Nr 148, poz. 973).
87. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 grudnia 1990 r. w sprawie wykazu prac wzbronionych młodocianym (Dz.U. z 1990 r. Nr 85, poz. 500; z 1992 r. Nr 1, poz. 1.; z 1998 r. Nr 105, poz. 658).
88. Rut J., Pytel A.: Ocena ryzyka dolegliwości układu mięśniowo-szkieletowego mechanika pojazdów samochodowych. *Bezpieczeństwo Pracy. Nauka i Praktyka* 2014, nr 7, s. 8-11.
89. Solecki L.: Dolegliwości bólowe w dolnej części kręgosłupa u rolników indywidualnych narażonych na działanie wibracji ogólnej. *Medycyna Pracy* 2014, nr 1, s. 55-64.
90. Tokarski T.: Zapobieganie ryzyku zawodowemu przy ręcznych pracach transportowych. *Bezpieczeństwo Pracy. Nauka i Praktyka* 2002, nr 9, s. 13-14.
91. Tokarski T., Irzmańska E.: Ocena obciążenia mięśni kończyny górnej podczas użytkowania rękawic ochronnych do ochrony przed nożami ręcznymi. *Zeszyty Naukowe Małopolskiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Tarnowie* 2017, nr 3, s. 105-119.
92. Tokarski T., Kamińska J., Wittek A.: Ręczne podnoszenie i przenoszenie ładunków. *Bezpieczeństwo Pracy. Nauka i Praktyka* 1999, nr 2, s. 5-8.

93. Wegner K., Błaszczak A., Zygmąńska M., Ogurkowska M.B.: Ocena zmian przeciążeniowych kręgosłupa u pracowników przemysłu motoryzacyjnego. *Zeszyty Naukowe Małopolskiej Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Tarnowie* 2017, nr 3, s. 93-103.

WYDAWNICTWA ZWARTE

94. Bezpieczeństwo i higiena pracy na stanowiskach pracy z komputerem. Lista kontrolna BHP. Warszawa: CIOP-PIB, 2000.
95. Kamińska J., Roman-Liu D.: Dolegliwości i choroby kręgosłupa. Skąd się biorą i jak się przed nimi chronić? Warszawa: CIOP-PIB, 2000.
96. Komputerowe stanowisko pracy. Aspekty zdrowotne i ergonomiczne. [Red.] J. Bugajska. Warszawa: CIOP-PIB, 1999.
97. Malińska M.: Zapobieganie dolegliwościom mięśniowo-szkieletowym pracowników biurowych. Kompleksowy program interwencji profilaktycznej. Warszawa: CIOP-PIB, 2019.
98. Mazur-Różycka J.: Propriocepcja i równowaga ciała. Minimalizowanie ryzyka upadku. Warszawa: CIOP-PIB, 2019.

Opracowano i wydano w ramach realizacji V etapu programu wieloletniego „Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy” (2020-2022) finansowanego w zakresie zadań służb państwowych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Koordinator programu:
Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy.

BIBLIOTEKA CIOP-PIB
TEL.: 22 623 36 90
e-mail: biblio@ciop.pl
<https://biblioteka.ciop.pl/>

CZYNNA:
PON.–PT. 9:00–15:00

www.ciop.pl

CIOP **PIB**
Centralny Instytut Ochrony Pracy
- Państwowy Instytut Badawczy